

РЕШЕНИЕ

№ 108

гр. София, 21.02.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 5-ТИ ТЪРГОВСКИ, в публично заседание на тридесет и първи януари през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Величка Борилова

Членове: Зорница Гладилова
Мария Райкинска

при участието на секретаря Павлина Ив. Христова
като разгледа докладваното от Величка Борилова Въззивно търговско дело
№ 20221001000933 по описа за 2022 година

взе предвид следното:

Въззивното производство по реда на чл.258 и сл. ГПК е образувано по две въззивни жалби - и двете насочени против Решение № 261972/14.06.2022 г. по гр.д. № 14327/2020 г. по описа на СГС, ГО.

Въззивната жалба на „Профи кредит България“ЕООД, ЕИК 175074752, чрез адв.Х. е насочена против частта от обжалваното решение, с която първоинстанционният съд е осъдил този въззивник да преустанови действията си, с които нарушава колективните интереси на потребителите и които се изразяват във включването в Общите условия към договора за потребителски кредит, с които се предоставят кредити на физически лица, на следните клаузи, предвиждащи предоставянето на една или всички от посочените допълнителни услуги срещу заплащане: 1/ Приоритетно разглеждане и изплащане на потребителски кредит; 2/ Възможност за отлагане на определен брой погасителни вноски; 3/ Възможност за намаляване на определен брой погасителни вноски; 4/ възможност за смяна на датата на падеж; 5/ Улеснена процедура за получаване на допълнителни парични средства, както и в частта, с която на „Профи Кредит България“ЕООД е забранено прилагането на така посочените клаузи в бъдеще, вкл. посочването им в бъдещи версии на Общите условия, приложими за потребителски кредити, предлагани на физически лица.

Поддържа се, че в посочената му част първоинстанционното решение е недопустимо, като постановено по недопустим иск, поради отсъствието на определяем колективен интерес, който да е общ за цяла група лица, от чието име се предявява иска. Такъв колективен интерес в случая не бил налице, защото заявеното в исковата молба увреждане засягало не колективен, а личен интерес, който би бил различен за всеки от потребителите, сключили договори, предвид спецификите на неговото правоотношение с въззивната банка.

Интересът на потребителите в случаи като процесния би бил индивидуален и защитата му била възможна само в рамките на индивидуално исково производство.

Отделно с предявеният иск не се целяла и не можело да се постигне защита на колективен интерес, т.к. задължението за плащане на такса за описаните в исковата молба допълнителни услуги не се дължи и заплаща от всеки потребител, сключил договор за потребителски кредит с банката въззивник, а само ако потребителят е поискал да ползва подобни услуги, поради което и конкретните последици на твърдяното нарушение биха засегнали само патримониума на заплатилото ги лице - т.е. приложим за защита на неговите права е общия исков ред, а не специалния по чл.379 ГПК.

Поддържа се в обобщение, че включването на клаузи за допълнителни услуги в общите условия и типови договори, чието преустановяване се иска, не засяга колективния интерес, т.к. евентуално засегнато би било конкретно лице, на което е начислен, респ. - платило е такава. Освен това таксата би била в различен размер за различните потребители, защото размерът ѝ зависи от размера на усвоената главница.

На отделно основание обжалваното решение било недопустимо, като постановено по недопустим иск и защото ищецът не доказал съответствие с изискването на чл.381, ал.1 ГПК сериозно и добросъвестно да защити интереса на класа, който счита, че защитава, нито възможността да понесе тежестите, свързани с воденето на делото.

Единственото ангажирано от него доказателство в тази връзка било извлечение от негова банкова сметка към определена дата, от което се вижда, че по нея има определена разполагаема наличност. То обаче не доказвало наличие на възможност аз защита на колективен интерес, т.к. не дава представа за цялостното икономическо състояние на ищеца и дали то позволява поемането на защита и разноси по делото.

Представената от ищеца по делото заповед за включването му в списъка на организациите, които могат да провеждат защита на колективен интерес имала отношение към неговата легитимация, но не и към неговата компетентност.

На отделно основание във въззивната жалба се излагат оплаквания за неправилност на първоинстанционното решение в обжалваната му част, като постановено в противоречие с материалния закон - чл.10а, ал.2 ЗПК и чл.19, ал.4 ЗПК.

Поддържа се, че в случая предвидената в общите условия /ОУ/ услуга имала за предмет не приоритетно разглеждане на договор за кредит, а на искане за отпускане на кредит - т.е. преценка от страна на кредитора дали да одобри искането за кредит и да пристъпи към подписването на договор. Всеки кандидатстващ за такъв подава искане, вкл. получава задължителна преддоговорна информация. Затова приоритетното разглеждане нямало отношение към изплащането на кредита, а касало само предварителен етап от отношенията между страните по договора за потребителски кредит /ДПК/.

Услугата за приоритетно разглеждане не била услуга за усвояване на кредита, респ. - таксата за нея не била такса за услуга по усвояване на кредита и уговарянето ѝ не съставлявало нарушение на чл.10а, ал.2 ЗПК.

Услугата, при ползването на която кредитополучателят има право едностранно и без допълнително съгласие от страна на кредитора да променя погасителния план, предвидено в т.15.2 от ОУ /версия 3/01.06.2020 г./ имала за предмет гарантиране на правото на кредитополучателя едностранно да отлага или намалява размера на вноските по кредита.

Доколкото в рамките на кредитното правоотношение потребителят имал право да поиска отлагане на вноски или намаляване по размер на вноска по кредита, но кредиторът не бил длъжен да се съгласява с това искане, то ако е уговорено ползването на допълнителната услуга за едностранна промяна на погасителния план от страна на кредитополучателя, както предвижда горепосочения текст от ОУ, кредиторът бил задължен и обвързан от искането и не можел да преценява дали да отложи, респ. намали размера на вноска - бил длъжен да го направи.

В този смисъл и услугите, свързани с възможността за промяна на срока за плащане на вноски, намаляване размера на вноски - т.е. услуги, при ползването на които кредитополучателят има право едностранно и без допълнително съгласие от страна на кредитора да променя погасителния план, не влизали в противоречие със закона и уговарянето на възнаграждение за тази услуга не било в разрез с правилото на чл.10а, ал.2 ЗПК. Тези услуги не били за управление на кредита, т.к. с предоставянето им на

потребителя кредитът не се управлявал от кредитора - това право се предоставяло на кредиторолучателя и само той можел да реши дали да го упражни.

Отделно от изложеното неправилни били изводите на първоинстанционния съд, че възнаграждението за обсъжданите допълнителни и незадължителни услуги попадало в обхвана на ГПР /годишния процент на разходите/.

Поддържа се във връзка с това оплакване, че таксата за предоставяне на допълнителните услуги не отговаряла на нито една от характеристиките на общ разход на кредита, което понятие било дефинирано в § 1, т.1 от ДР на ЗПК и не представлявало такъв разход, респ. - не участвало във формирането на ГПР по чл.19, ал.1 ЗПК. Допълнителните услуги били предвидени като възможност и не представлявали задължително условие за отпускане на потребителски кредит, поради което и не попадали в дефиницията на § 1, т.1 от ДР на ЗПК.

По изложените подробни доводи в подкрепа на изложените оплаквания се иска от настоящата инстанция да отмени първоинстанционното решение в обжалваната му от „Профи кредит България“ АД част и по съществото на спора - предявения иск се отхвърли изцяло.

В отговора по тази въззивна жалба насрещната страна оспорва същата и поддържа правилност на решението в обжалваната му част.

Воззивната жалба на СНЦ „Сдружение за правна помощ на потребителите“, ЕИК 160079277, чрез адв.М. К. от АК Пловдив е насочена против частта от първоинстанционното решение, с която са отхвърлени като неоснователни предявените иски за осъждане на „Профи Кредит България“ да преустанови действията си, с които нарушава колективните интереси на потребителите, изразяващи се във: 1/ Включването в типов договор за кредит и ОУ, с които се предоставят потребителски кредити на физически лица на клауза, регламентираща размер на възнаградителната лихва от около 42% годишно и лихвен процент на ден от около 0,11%; 2/ Включването в типов договор за кредит на клауза, според която „При погасяване на главницата по ДПК кредитополучателят/солидарния длъжник имат право да получат при поискване и безвъзмездно, във всеки един момент от изпълнението на договора, извлечение по сметка във формат на погасителен план за извършените и предстоящите плащания с посочване на дължимите плащания, сроковете и условията на извършването им“; 3/ Включването в ОУ към договор за потребителски кредит на следните клаузи: „Въз основа на влязъл в сила ДПК и при положение, че са изпълнени условията, определени от ДПК и съгласно вътрешните правила, кредиторът се задължава да предостави на клиента договорените парични средства по сметката, посочена от клиента в договора за кредит. С нарочна молба клиентът може да поиска изплащане на сумата по кредита да стане по друга сметка, независимо кой е нейния титуляр“; „Кредитополучателят има право, без да дължи обезщетение или неустойка и без да посочва причина, да се откаже от сключения ДПК в срок от 14 календарни дни от датата на сключването му. В случаите, когато клиентът е получил условията на договора и законоустановената допълнителна информация след датата на сключване на договора, срокът аз отказ тече от датата на получаването им. За да упражни правото си на отказ, клиентът е длъжен: да изпрати писмено уведомление до кредитора преди изтичането на срока за отказ; да върне по сметката на кредитора получената сума и да заплати лихвата, начислена за периода от датата на усвояване на средствата по ДПК до датата на връщане на главницата“.

Поддържа се по отношение клаузата за възнаградителна лихва, че изводите на първоинстанционния съд в насока, че тя може да бъде предмет единствено на конкретна проверка за всеки отделен случай, е неправилен. Той почивал на неправилна интерпретация на установените по делото от ангажираните от банката писмени доказателства /“индивидуални“ договори/, като във всеки един от тях годишния лихвен процент е 41,17%. Последният факт изключвал извод, че този процент се формирал от индивидуална преценка относно кредитната история на кредитополучателя, дадените по кредита обезпечения и т.н.

Твърди се, че посоченият размер се определя едностранно от кредитора, без да е ясно на базата на какви критерии, а единствената му цел е печалба на дружеството. Затова и нищожността на клаузата, като противоречаща на добрите нрави, не почивала на конкретни условия по всеки отделен договор - във всеки един от представените възнаградителната

лихва имала идентичен размер - 41,17% на година. По този начин свободата на волята на страните по договора била ограничена, а това предпоставяло противоречие на клаузата с добрите нрави, по смисъла на чл.26, ал.1, пр.3 ЗЗД, доколкото справка в ел.страница на БНБ сочала, че от януари 2013 г. до настоящия момент основния лихвен процент е 0%, а размерът на законната лихва - 10% - т.е. посоченият в типовите договори за потребителски кредит на банката в случая надвишава повече от четири пъти законната лихва.

Затова и клаузите в ДПК, регламентиращи ГЛП в размер около 42% и лихвен процент на дел в размер на около 0,11% накърняват равноправието между страните и противоречат на добрите нрави.

По отношение на клаузите, които липсват в ДПК, с които ответникът предоставя кредити на физически лица, на са включени в ОУ към тези договори, представляващи изискуемата съгласно чл.11, ал.1, т.12 и чл.11, ал.1, т.7 и т.20 от ЗПК информация.

Въпреки че първоинстанционният съд е приел, че такава информация не се съдържа в ДПК, същата била налична в ОУ към договорите, които се считат неразделна част от последните /чл.1, ал.2 ЗПК/, поради което било без значение дали същата се съдържа в типовия договор или в ОУ към него - това било въпрос на правна техника и не променяло характера на уговорката.

Като се оспорва този извод се наведени доводи, че чл.11, ал.1 ЗПК е установил минималното съдържание на всеки ДПК, а липсата на която и да е част от него прави договора недействителен. Първоинстанционният съд не е тълкувал стриктно посоченото правило и погрешно е приел, че липсата на информацията в самия договор е въпрос на правна техника. Този му извод не държал сметка за обстоятелството, че при сключването на ДПК по-слабата страна - потребителят, е защитаван от закона, който му предоставя определени гаранции като задължава търговеца да спазва определено поведение. Целта на ЗПК била критична за потребителите информация, определяща желанието му да сключи ДПК, да му бъде предоставена максимално ясно и точно. Затова определени клаузи от договорите следва да се съдържат в самите тях, а не в ОУ към договорите, които много често изобщо не се четат от потребителите. Липсата на определена информация в самия договор, както в случая, го квалифицирала като недействителен.

По изложените подробни съображения в подкрепа на тези оплаквания се иска от настоящата инстанция да отмени първоинстанционното решение в обжалваната му част и да постанови друго, с което предявените искове се уважат изцяло.

В отговора по тази жалба насрещната страна поддържа нейната неоснователност.

Пред настоящата въззивна инстанция не са събрани нови доказателства.

Софийският апелативен съд в решаващия състав, като прецени данните по първоинстанционното дело, приема следното:

СГС е бил сезиран с предявени при условията на обективно съединяване искове с правно основание чл.186, ал.2, т.1 и т.6 ЗЗП по реда на чл.379, ал.3, пр.1 ГПК от СНЦ“Сдружение за правна помощ на потребителите“ против „Профи кредит България“ЕООД.

Твърдяло се е в обстоятелствената част на исковата молба, че ищецът е сдружение с нестопанска цел, осъществяващо дейност в обществена полза, насочена изключително в полза на потребителите - съблюдаване и защита на колективните права и законни интереси на потребителите и е включено в списъка по чл.164 ал.1, т.7 от ЗЗП на Министъра на икономиката, утвърден с конкретно посочени заповеди.

Сдружението било процесуално легитимирано да предявя квалифицирана организация, имаща правен интерес да предявява искове по чл.186, ал.1 ЗЗП, какъвто бил и настоящия казус.

Твърдяло се е, че ответното дружество е част от международна финансова група, което предлага т.нар. „бързи кредити“ за физически лица, чиято дейност в страната бил разпределена в 59 офиса. През 2010 г. дружеството е регистрирано като небанкова финансова институция.

Поддържано е, че в използваните от дружеството типови договори и общи условия към тях се съдържат клаузи, които имат за цел да заобиколят императивни разпоредби на Закона за потребителския кредит /ЗПК/, чрез регламентирането на различни такси и разноси, с които по скрит начин се увеличава годишния процент на разходите по кредита, респ. увеличава се глобалната сума, която кредитополучателят трябва да върне. Клаузите се различавали по номера си в договора, в зависимост от датата на сключването му, но били идентични по своето съдържание и смисъл.

Така в предлаганите на потребителите договор за кредит, ответникът посочвал в абсолютни стойности годишния процент на разходите по заема и годишния лихвен процент /напр. ГПР (%) 49,90, ГЛП - 41,17%/, без да са посочени взетите предвид допускания, използвани при изчисление на тези проценти по определения в приложение № 1 от ЗПК начин. Освен това липсвала ясно разписана методика на формиране на ГПР по кредита - кои компоненти са включени в него и как се формира именно посочения в договора ГПР, най-често около 49,9%. Твърди се, че това поведение на ответника е в несъответствие с императивните правила на ЗПК досежно начина на определяне на ГПР по кредита в посочената величина по ясен и разбираем за потребителя начин да се инкорпорират всички разходи, които длъжникът ще стори и са пряко свързани с кредитното правоотношение. В случая в ДПК на ответното дружество яснота относно посочените обстоятелства липсва. Твърди се, че ГПР е величина, чийто алгоритъм императивно е заложен в ЗПК и прилагането на методика, различна от посочената в закона, е недопустимо. Счита, че ако кредиторът, при формиране на цената на предоставения ресурс, задава допълнителни компоненти, които го оскъпяват, то следва ясно да посочи какво е включено в тях. Поддържа, че посочването на по-нисък ГПР от реалния представлява по същността си неравноправна клауза, т.к. съдържа невярна информация относно общите разходи по кредита и следователно относно цената. Освен това, поддържа, че клаузата, касаеща възнаградителната лихва по договора, посочена в размер на около 42 %, както и лихвен процент на ден в размер на около 0,11%, противоречи на добрите нрав, доколкото, определена по този начин, възнаградителната лихва надвишава с повече от три пъти законната лихва.

Изложените доводи сочели на несъответствие на ДПК на ответника с чл.11, ал.1, т.10 ЗПК.

Такова противоречие било налице и с изискванията на чл.11, ал.1, т.12 от с.з., предвид че типовите ДПК, които се предлагали и сключвали от ответното дружество нямали минималното изискуемо съдържание, съгласно ЗПК и по-конкретно – информацията по чл.11, ал.1, т.12 от ЗПК, както и по чл.11, ал.1, т.7 и т.20 от ЗПК.

Признат е фактът, че посочената информация донякъде да се съдържа в Общите условия на дружеството, неразделна част от сключваните договори за кредит, но доколкото индивидуалният договор е този, който определя правата и задълженията на страните, посочената информация следвало да се съдържа в него.

Отделно от изложеното се поддържа противоречие на ДПК в частта му относно уговорката за заплащане на възнаграждение за допълнителен пакет услуги и изискванията на ЗПК.

Твърди се, че е обичайна практиката ответното дружество да предлага на клиентите си сключването на т.нар. „споразумение за предоставяне на пакет от допълнителни услуги“. Заплащането на уговореното възнаграждение се дължи при предоставянето на една или всички от посочените услуги, а именно: 1/приоритетно разглеждане и изплащане на потребителския кредит; 2/възможност за отлагане на определен брой погасителни вноски; 3/ възможност за намаляване на определен брой погасителни вноски; 4/възможност за смяна на падежа и 5/ улеснена процедура за получаване на допълнителни парични средства.

Поддържа се, че така формулирани услугите са безпредметни и за тях не би следвало да се дължи каквото и да било възнаграждение, т.к. по този начин се въвежда задължение на длъжника да плаща за получаването на права, с които така или иначе разполага по закон. В този смисъл и клаузите на посочения пакет допълнителни услуги противоречат на чл.10а, ал.2 от ЗПК.

Отделно цената на същия пакет следвало да бъде включена в ГПР, като уговарянето им

отделно има за цел да заобиколи разпоредбата на чл.19, ал.4 от ЗПК, въвеждаща ограничение в размера на ГПР. Затова намира клаузите в договора за потребителски кредит, регламентиращи посочения пакет от допълнителни услуги, за нищожни поради противоречащи на императивни разпоредби на ЗПК и като неравноправни клаузи по смисъла на ЗЗП, т.к. не отговарят на изискването за добросъвестност и водят до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца или доставчика и потребителя.

Поискано е от съда да постанови решение, с което да осъди ответното дружество да преустанови действието, с което нарушава колективните интереси на потребителите, изразяващо се във включването на горепосочените клаузи в типовите договори и ОУ към тях, с които се предоставят потребителски кредити на физически лица, както и нелоялната търговска практика, с която нарушава колективния интерес на потребителите, изразяваща се в посочването в типовите договори, с които предоставя потребителски кредити на физически лица, на по-нисък от действителния ГПР.

В отговора по исковата молба ответното дружество, чрез процесуалния си представител, е оспорило предявените искове.

Не е оспорило фактическите твърдения на ищеца относно съдържанието на предоставяните от него типови ДПК и ОУ към тях, като е оспорило тълкуването им в насока, че противоречат на основни принципи и на конкретни разпоредби от ЗЗП.

Твърди от своя страна, че чрез съдържанието на предлаганите от него ДПК е спазено стриктно изискването на чл.11, ал.1, т.10 от ЗПК в договора за потребителски кредит да е посочен ГПР, общата сума, дължима от потребителя, изчислена към момента на сключване на договора, като се посочват взетите предвид допускания. В случая в текста на типовия договор е посочен ГПР, който се начислява върху главницата по кредита, като отделно от това в правилото на т.5.2 от Общите условия /ОУ/, предлагани от ответника (версия 3/01.06.2020 г.) е предвидено, че при първоначалното изчисление на ГПР кредитодателят отчита общите положения по Приложение № 1 от ЗПК, като за начална дата на изчислението се приема датата, следваща сключването на ДПК, както и следните допълнителни допускания съгласно ЗПК: (i) ДПК е валиден за срока, за който е сключен, и кредитодателят и клиентът/кредитополучател са задължени да изпълняват своите задължения в съответствие с условията и сроковете по него (т.5.2.1. от ОУ); и (ii) първоначалното изчисление на ГПР по ДПК се прави, като се приема, че лихвата и другите разходи са неизменни спрямо техния първоначален размер и ще се прилагат до изтичането на срока на ДПК (т.5.2.2. от ОУ).

В този смисъл и в ДПК били посочени взетите предвид допускания така, както се изисква от приложимия материален закон.

Оспорва твърдението на ищеца, че законът изисквал допълнителни данни, разбивки, както и представяне на методика, по която се формира ГПР. Твърди от своя страна, че всички разходи, пряко свързани с кредитното правоотношение и задължителни за сключването на договора, са включени в обхвата на ГПР, посочен във всеки отделен договор. Оспорва да е налице неяснота какво се включва в общите разходи за потребителя, настоящи или бъдещи, т.к. в погасителната вноска било включено и изплащане на задължения по споразумение за допълнителни услуги и поддържа, че стойността на общите разходи за потребителя е ГПР и той е посочен във всеки договор. Предлаганите от дружеството допълнителни услуги са незадължителни и потребителят можел да реши да не ги закупи. Таксата за тях била самостоятелна и не се включва в обхвата на ГПР.

Оспорил е легитимацията на ищеца да претендира установяването на нищожност на клаузата, посочваща размер на възнаградителната лихва от 41,17%, с аргумент, че такава легитимация, по изричната разпоредба на чл.148, ал.1, т.4 ЗЗП притежава единствено КЗП.

Отделно е оспорил и доводите за нищожност на тази клауза, с твърдения че не противоречи на добрите нрави.

Оспорил е и твърденията за противоречие на ДПК с изискванията на чл.11, ал.1, т.12 и чл.11, ал.1, т.7 и т.20 от ЗПК и поддържа, че ОУ към сключваните ДПК съдържат изискуемото се от закона съдържание, което следва да се счита и като такова, неразделна част от договорите.

Оспорил е и твърденията за противоречие на съдържащата се в ДПК уговорка за заплащане на възнаграждение за пакет допълнителни услуги с изискванията на ЗПК с твърдения, че търсената с този иск защита е ненужна, т.к. визирания от него пакет не се предлага към сключваните преди датата на исковата молба ДПК, съобразно приложимите ОУ /версия 3/01.06.2020 г./

Отделно са оспорени доводите в исковата молба, че тези услуги били безпредметни и се поддържа, че услугата не била приоритетно разглеждане на договор за кредит, а приоритетно разглеждане на искане за отпускане на кредит, което нямало никакво отношение към изплащането на кредита.

Навеждат се подробни съображения в подкрепа на тези твърдения.

Софийският апелативен съд, ТО, пети състав, след самостоятелна преценка на приобщените по делото доказателства, в рамките на правомощията си по чл.269 ГПК, като съобрази оплакванията във въззивните жалби и взе предвид твърденията, доводите и възраженията на страните, намира следното:

Обжалваното решение е валидно, като постановено от надлежен съдебен състав, в рамките на правораздавателната му власт, в съответната форма.

Т.к. на практика решението се обжалва изцяло /съответно в уважителната и отхвърлителната част/ допустимостта на същото следва да се прецени изцяло.

При извършване на тази проверка решаващият състав приема, че в частта му, с която „Профи кредит България“ЕООД е осъдено да преустанови конкретно посочени действия, с които нарушава колективните интереси на потребителите /подробно изброени/ и се забранява на същото дружество прилагането на такива клаузи в бъдеще, за недопустимо, като постановено при липса на правен интерес у ищеца от предявяването на такъв иск.

В тази връзка безсъмнено е установено от ангажираните пред първоинстанционния съд писмени доказателства / този факт не е оспорен от ищеца и е приет за установен от СГС/, че подобни клаузи са били включени към типовите договори, предлагани от ответника-въззивник преди изменението на Общите му условия от 01.06.2020 г., а исковата молба, с която е поискано преустановяването им, респ. - забрана за прилагането им за в бъдеще, е постъпила в СГС на 29.12.2020 г.

Грамматическото и логическо тълкуване на нормите на чл. 379, ал. 3, пр. 1 ГПК и чл. 187, т. 2 ЗЗП според решаващия въззивен състав предполага, че същите имат предвид нарушение, извършвано към момента на предявяване на иска, а не към минал момент, доколкото преследваната с него цел е преустановяване на нарушението. В този смисъл и нормата на чл.187, ал.2 ЗЗП предвижда възможност в случай, че съдът приеме определена търговска практика да съставлява нарушение по чл. 186 от с.з., да разпорежи на търговеца да преустанови същата "в определен срок".

След като преустановяването на определената като нелоялната търговска практика от ищеца /чрез основанието и петитума/ е осъществено от ответника още преди предявяване на иска, е безпредметно даването на срок за такова действие.

Поради изложеното и за ищеца в случая не съществува правен интерес от установяване на противоречието на сочената практика с нормата на чл.186 ЗЗП и постановяването на съдебна забрана, препятстваща бъдещото прилагане на същата.

Горното разрешение е възприето и в практиката на ВКС / Решение № 186 от 26.11.2013 г. на ВКС по т. д. № 2090/2013 г., I т. о., ТК/ , в което е застъпено и че при веднъж вече преустановено нарушение, приложима е разпоредбата на чл. 68в ЗЗП, която е достатъчно ясна и прогласява, че се забраняват нелоялните търговски практики. Възприето е и че за разлика от индивидуалните искове за нарушения, изрично предвидени в закона за авторското право и сродните му права /чл. 95, ал. 1, т. 1/, както и в закона за марките и географските означения /чл. 76, ал. 1, т. 1/, Законът за защита на потребителите не познава

самостоятелен колективен иск за установяване само факта на нарушението по чл. 186 ЗЗП.

Като изцяло се присъединява към така даденото разрешение решаващият състав приема, че след като в казуса няма спор, че претендираното нарушение вече е преустановено, т.к. спорните клаузи не са част от действащите общи условия към договорите за потребителски кредит на ответника-въззивник, и темпорално този факт е настъпил отпреди предявяването на иска, то правен интерес от постановяване на решение в искания от ищеца смисъл - за преустановяване на това нарушение и забрана на търговеца да прилага за в бъдеще, липсва.

Несъстоятелни са доводите на първоинстанционния съд, че правният интерес в случая се обосновава от обстоятелството, че ставало въпрос за многократно прилагана регламентация, засягаща голям брой потребители и било възможно същата да бъде използвана и от други търговци и която до промяната е засегнала неограничен брой лица, вкл. - не било изключено за в бъдеще да бъде възпроизведена, при липса на изрична забрана от съда.

Съобразно нормата на чл.386, ал.1 ГПК, постановеното по настоящето дело решение на съда има действие за нарушителя, лицето или лицата, предявили иска, както и по отношение на тези лица, които претендират да са увредени от установеното нарушение и не са заявили, че желаят да осъществят защитата си самостоятелно в отделен процес. Изключените лица могат да се ползват от решението, с което колективният иск е уважен.

Следователно и след като за разлика от други решения по особени производства/напр. производството по несъстоятелност, по исковете за гражданско състояние, по брачните искове/ постановеното по настоящето дело решение няма да обвърже със сила на пресъдено нещо други търговци, то правен интерес от постановяването му липсва.

И т.к. наличието на правен интерес е абсолютна процесуална предпоставка за упражняване правото на иск, за която съдът следи служебно във всеки етап от производството, а в случая не се установи да съществува, постановеното решение в частта му, с която СГС се е произнесъл по предявения иск за преустановяване на действието, с което се нарушават колективни интереси на потребителите, изразяващи се във включването на ОУ към ДПК, с които се предоставят кредити на ФЛ, на посочените общо пет клаузи, всички посочени като допълнителни услуги, се явява недопустимо и следва да се обезсили, а производството по делото в тази му част - да се прекрати.

За пълнота на изложението и по повод въведените оплаквания във въззивната жалба на въззивника-ответник решаващият състав счита за необходимо да посочи, че възприема за несъстоятелни наведените доводи за недопустимост на първоинстанционното решение в посочената му част, поради това, че ищецът не доказал съответствие с изискването на чл.381, ал.1 ГПК сериозно и добросъвестно да защити интереса на класа, който счита, че защитава, нито възможността да понесе тежестите, свързани с воденето на делото.

Решаващият състав приема, че специалният закон - ЗЗП установява изрично в нормата на чл. 186, ал. 1 правото на сдруженията, включени в списъка по чл. 164, ал. 1, т. 7 ЗЗП, да предявяват искове за преустановяване или за забрана на действия или търговски практики, които са в нарушение на колективните интереси на потребителите.

В тези случаи - когато искът е предявен от сдружение, включено в списъка по чл. 164, ал. 1, т. 7 З. на основание чл. 186, ал. 1 ЗЗП, фактът на включване на сдружението в посочения списък със заповед на министъра на икономиката, представляваща индивидуален административен акт, издаден при спазване на определена административна процедура, предвидена в Наредба № 1 от 24.10.2006 г. за критериите, на които трябва да отговарят квалифицираните организации в Република България, които имат правен интерес да предявяват искове за защита на колективните интереси на потребителите, е достатъчен да се приеме, че е налице първата предпоставка, предвидена в чл. 380, ал. 3 ГПК - за възможностите на сдружението сериозно и добросъвестно да защити увредения интерес.

Следователно и в случая тя е налице, доколкото няма спор, че ищецът-въззивник е такова сдружение, включено в списъка на квалифицираните организации по чл. 164, ал. 1, т.

7 от ЗЗП на Министъра на икономиката и индустрията със Заповед №РД-16-1630/22.11.2012 г.

Според възприетото в съдебната практика /Определение № 585/18.09.2013 г. на ВКС по ч. т. д. № 908/2012 г., II т. о., ТК, Определение № 756/30.12.2015 г. на ВКС по ч.т.д. № 3276/2015 г., II т.о., ТК, /, втората предпоставка на чл. 380, ал. 3 ГПК за възможностите на ищеца да понесе тежестите, свързани с воденето на делото, включително и разноските, има предвид доказване на финансовата независимост на правния субект, предявил иска, за да се гарантира независимост в действията на групата лица или организацията за защита на колективния интерес.

Извършената служебна справка от решаващия състав по партидата на ищеца-въззивник СНД "Сдружение за правна помощ на потребителите" в ТР установи, че същото е регистрирано като юридическо лице с нестопанска цел, като сред средствата за постигане на целите му е предвидено и предоставяне на правна помощ на потребителите за защита на индивидуалните и колективните им интереси.

Същата справка установи и че по партидата на сдружението са обявени надлежно и годишните финансови отчети за периода 2018 г. - 2022 г.

Гореустановеното според решаващия състав безсъмнено установява фактът, че независимостта на ищцовото сдружение е гарантирана и същото е в състояние да понесе тежестите, свързани с воденето на делото, включително и разноските, при съобразяване и на факта, че част от тях, представляващи държавна такса за първоинстанционното и въззивно производство, са платени.

Въззивната инстанция счита, че в останалата му обжалвана част първоинстанционното решение е допустимо, като постановено по редовно предявени искове.

Счита също, че в тази му част постановеното решение е и правилно, при съобразяване от фактическа и правна страна на следното:

Страните не са спорили по установения и от ангажираните по делото доказателства, вкл. установимите от справките по партидите на ищеца и ответника в ТР, че „Профи Кретит България“ ЕООД е търговско дружество, сключващо договори за потребителски кредити при общи условия, чиято последна действаща редакция е тази от 01.06.2020 г.

В показанията си свидетелят Т. М. е заявил, че е сключвал няколко /три - четири/ договора за потребителски кредит с ответното дружество, като първият бил от 2017 г. Описал е процесът, по който протичало сключването на такъв договор - потребителят разговарял със служител на дружеството, за да се уточнят параметрите на кредита и след това се стигало до подписването на договора. Заявил е още, че ако човек държи, може да прочете целия договор. Свидетелствал е за начина на постигане на споразумение относно т.нар. допълнителен пакет и е поддържал, че му е заявено от служител в офиса на дружеството, че ако не заяви желание за такъв, шансът да бъде одобрен за кредит е нулев. Заявил е още, че последният договор, който е сключил, е без допълнителен пакет.

Изслушаната пред първоинстанционния съд съдебно-счетоводна експертиза, която не се е оспорила от страните и следва да се кредитира, като обективна и компетентно изготвена е докладва, че ГПР по приложените типови договори на въззивника-ответник е изчислен съобразно формулата, посочена в Приложение № 1 към чл.19, ал.2 от ЗПК на база изходни данни: 1/ усвояванията по кредита, в конкретно уговорения размер; 2/ погашенията по кредита /лихва и главница/, съобразно конкретно уговорения размер; 3/ плащанията отстоят на времеви интервали от един осреднен месец едно спрямо друго.

ГПР е изчислен чрез метода на последователните приближения, и в него се включва единствено възнаградителна лихва от 41,17% - други разходи по кредитите не са включени в тези изчисления.

Разликата в процентните стойности на ГЛП и ГПР по процесните договори произтича от различния алгоритъм на определянето им - годишния лихвен процент е договорен и фиксиран лихвен процент, чрез който се изчислява размерът на задълженията за лихва по кредита на база остатъчната непогасена главница към всеки месец от срока на договора, а ГПР се изчислява като процент на дисконтиране на паричните потоци по кредита по

формулата към приложение № 1 от ЗПК.

В останалата му част въззивната инстанция не обсъжда заключението на експертизата, поради изложените по-горе съображения досежно недопустимостта на иска касаещ т.нар. допълнителни пакети.

Установените по делото факти предпоставят извод за неоснователност на предявените искове, касаещи включването в типовия договор за кредит и ОУ към него, предлагани от ответника на ФЛ на клауза, регламентираща размер на възнаградителната лихва от около 42% годишно и лихвен процент на ден от около 0,11%; включването в ОУ на конкретно посочените клаузи относно възможността на потребителя да се снабди с определени документи, изплащането на кредита по конкретни смети, упражняването от страна на потребителя на правото му на отказ от договора за потребителски кредит.

Изложените от първоинстанционния съд доводи в подкрепа на този извод изцяло се споделят от въззивната инстанция и за избягване на приповтарянето им, се препраща към тях по реда на чл.272 ГПК.

Във връзка с оплакванията, развити във въззивната жалба, се излага и следното:

Оплакванията във въззивната жалба за неправилност на първоинстанционното решение в частта му, с която съдът е приел, че договорения размер на възнаградителната лихва не противоречи на добрите нрави, а е поставена в зависимост от конкретните условия на договора, се свеждат до това, че като размер договорената лихва надвишавала близо четири пъти законната такава.

На това възражение следва да се отговори, че същността на възнаградителната лихва държи сметка от една страна на цена на парите като капитал, а от друга страна – на цената на времето, през което търговецът е лишен от ликвидността на този капитал. В този смисъл и след като цената се съизмерва и с времето, през което кредиторът е лишен от предоставената в заем сума, то законодателят също е приел подход да съобразява горния фактор - нивата на законната лихва за забавено плащане, но този фактор не е единственият, който съдът следва да съобрази при преценката на оплакването за договаряне на възнаградителната лихва в противоречие с добрите нрави.

Необходимо е да се посочи в тази връзка, че въззивникът-ищец недобросъвестно се позовава на съдебна практика, постановена при вече недействаща редакция на приложимия материален закон, предвид че към релевантния за предмета на производството период от време действа нормата на чл.19, ал.4 ЗПК (нова, ДВ бр. 35 от 2014 г., в сила от 23.07.2014 г.), съобразно която годишният процент на разходите не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута, определена с постановление на Министерския съвет на Република България.

Затова преценено през призмата на така приложимия материален закон, оплакването на въззивника се явява неоснователно.

На отделно основание решаващият състав споделя разбирането, застъпено в част от съдебната практика, че приемането на норми като визираните в чл. 19, ал. 4 и ал. 5 ЗПК не представляват законов регламент с пряко значение за преценката на съда в кои случаи и в каква степен договорни възнаградителни вземания за лихви при кратко надвишаване на определеният от МС процент на законна лихва, противоречат на добрите нрави и не изключват тази преценка за случаи, при които оскъпяването е под посочения в закона праг на годишния процент на разходите.

В този смисъл и намира, че установяването на несъответствие на конкретна разпоредба от потребителски договор с нормата на чл.19, ал.4 ЗПК би предпоставило извод за нищожност на същата, поради противоречие със закона.

Съответствието на конкретна договорна клауза с добрите нрави обаче предпоставя преценка на обстоятелството дали договорната свобода се използва в конкретния случай от едната страна, за да възложи на другата несъразмерни тежести, като се възползва от по-неблагоприятното ѝ положение, която преценка се извършва към момента на сключване на договора.

Преценени на посочената плоскост фактите по делото изключват извод за противоречие на нормите, касаещи конкретно посочения размер на възнаградителната лихва с добрите нрами, доколкото същият е определен по ясен и разбираем начин, фиксиран е за целия период на действие на договора и не възлага в тежест на потребителя тежест, която е надвишава по размер допустимата и от приложимия материален закон.

Несъстоятелни са и оплакванията във въззивната жалба на ищеца, че в случая ДПК на ответника нямат изискуемата се от чл.11, ал.1, т.12 и чл.11, ал.1, т.20 ЗПК информация.

От фактическа страна безспорно е установено по делото, че ОУ към ДПК за физически лица на ответника-въззивник са неразделна част от договора, и съобразно отразеното в него са предадени на кредитополучателя, който декларира, че е запознат с тях и ги приема.

Това обстоятелство е удостоверено от кредитополучателите на приложените по делото като доказателства договори, чрез подписа им.

Няма спор и е видно от съдържанието на ОУ, че същите съдържа разпоредба, съгласно която при погасяване на главницата по ДПК кредитополучателят/солидарният длъжник имат право да получат при поискване и безвъзмездно, във всеки един момент от изпълнението на договора, извлечение по сметка под формата на погасителен план за извършените и предстоящите плащания с посочване на дължимите плащания, сроковете и условията за извършването им /чл.7.3.1/.

Предвид изложеното следва, че доколкото сключените ДПК са в осъществяване търговската дейност на ответника-въззивник и същият, като кредиторът по тях, има качеството на търговец, в това му качество има право, по арг. от чл. 298, ал. 1, т. 1 ТЗ, да установи отнапред общи условия по сключените от него сделки, които да представляват неразделна част от договора и да задължават другата страна, ако тя ги е приела. В случая и доколкото за действителността на процесните договори за потребителски кредит законът изисква сключването им в писмена форма, на хартиен или друг траен носител, а процесните типови договори ОУ към тях са сключени при спазване на това изискване налага се извод, че

Общите условия представляват неразделна част от индивидуалните договори за потребителски кредит и са станали задължителни за кредитополучателя, с което изискването на чл. 11, ал. 1, т. 12 ЗПК е спазено, вкл. и с оглед изричната разпоредба на чл. 11, ал. 2 ЗПК, според който общите условия са неразделна част от договора за потребителски кредит.

По същите аргументи несъстоятелно е и оплакването за неправилност на обжалваното решение в частта му, с която е приет за неоснователно твърдението на ищеца-въззивник за несъответствие на предлаганите от ответника ДПК с нормата на чл.11, ал.1, т.7 и т.20 ЗПК.

На първо място видно е от съдържанието на договорите, че същите съдържат информация за размера на лихвения процент на ден, общият размер на кредита като глобална сума, срок на договора, размерът на месечната вноска, както и банкова сметка.

Отделно от изложеното въззивник-ищец не отрича и е установено по делото, изискуемата се от горепосочените текстове от ЗПК информация се съдържа в ОУ към договорите за потребителски кредит. Така в същите съдържат клаузи, според които: 1/ въз основа на влязъл в сила ДПК /след двустранното му подписване/ и при положение, че са изпълнени условията, определени от ДПК и съгласно вътрешните си правила, кредиторът се задължава да предостави на клиента договорените парични средства по сметката, посочена от клиента в договора за кредит; 2/ предвидена е и възможност с нарочна молба клиентът да поиска изплащането на сумата по кредита да стане по друга сметка, независимо кой е нейният титуляр; 3/ налична са и клаузи, уреждащи правото на отказ от ДПК, при условия - без кредитополучателят да дължи обезщетение или неустойка и без да посочва причина, да се откаже от сключения ДПК в срок от 14 календарни дни от датата на сключването му; 4/ уточнено е за в случаите, в които клиентът е получил условията на договора и законоустановената договорна информация след датата на сключване на договора, че срокът за отказ тече от датата на получаването им; 5/ предвидено , че за да упражни правото си на отказ, клиентът следва да изпрати писмено уведомление до кредитора преди изтичането на срока за отказ и да върне получената сума, ведно с дължимата възнаградителна лихва за

периода от датата на усвояване на средствата по кредита до датата на връщане на главницата, като лихвата се изчислява въз основа на посочения в договора лихвен процент на ден.

При безсъмненото наличие на посочените клаузи в ОУ към договорите, вкл. че същите са приети от кредитополучателите след запознаването им с тях, който факт е удостоверен с подписите им безспорно е, че посочените клаузи се считат за неразделна част от самия договор и оплакванията в обратната насока, са несъответни на приложимия материален закон.

По изложените съображения в допустимата му обжалвана част първоинстанционното решение следва да се потвърди изцяло.

Съобразно изходът от спора пред настоящата инстанция и по правилото на чл.78, ал.1 и ал.3ГПК в тежест на въззивника-ищец следва да се поставят да се поставят сторените от насрещната страна разноски по делото пред настоящата инстанция за платена ДТ по въззивното производство в размер на 40 лв. и за адвокатско възнаграждение на процесуалния й представител, установимо от приложения списък по чл.80 ГПК и приложените към него доказателства в размер на 2 160 лв.

Мотивиран от изложеното и на основание чл. 271 и чл.272 ГПК, Софийският апелативен съд, ТО, 5-и състав

РЕШИ:

ОБЕЗСИЛВА като недопустимо Решение № 261972/14.06.2022 г. по гр.д. № 14327/2020 г. по описа на СГС, ГО в частта му, с която по предявен от СНЦ“Сдружение за правна помощ на потребителите“, ЕИК 160079277 „Профи кредит България“ЕООД, ЕИК 175074752 е осъден въззивник да преустанови действията си, с които нарушава колективните интереси на потребителите и които се изразяват във включването в Общите условия към договора за потребителски кредит , с които се предоставят кредити на физически лица, действали преди 01.06.2020 г. на следните клаузи, предвиждащи предоставянето на една или всички от посочените допълнителни услуги срещу заплащане: 1/ Приоритетно разглеждане и изплащане на потребителски кредит; 2/ Възможност за отлагане на определен брой погасителни вноски; 3/ Възможност за намаляване на определен брой погасителни вноски; 4/ възможност за смяна на датата на падеж; 5/ Улеснена процедура за получаване на допълнителни парични средства, както и в частта, с която на „Профи Кредит България“ЕООД е забранено прилагането на така посочените клаузи в бъдеще, вкл. посочването им в бъдещи версии на Общите условия, приложими за потребителски кредити, предлагани на физически лица и ПРЕКРАТЯВА производството по делото в тази му част.

ПОТВЪРЖДАВА Решение № 261972/14.06.2022 г. по гр.д. № 14327/2020 г. по описа на СГС, ГО в частта му, с която са отхвърлени предявените от СНЦ“Сдружение за правна помощ на потребителите“, ЕИК 160079277 против „Профи кредит България“ЕООД, ЕИК 175074752 иски за осъждане на ответника да преустанови действията си, с които нарушава колективните интереси на потребителите, изразяващи се във: 1/ Включването в типов договор за кредит и ОУ, с които се предоставят потребителски кредити на физически лица на клауза, регламентираща размер на възнаградителната лихва от около 42% годишно и лихвен процент на ден от около 0,11%; 2/ Включването в типов договор за кредит на клауза, според която „При погасяване на главницата по ДПК кредитополучателят/солидарния длъжник имат право да получат при поискване и безвъзмездно, във всеки един момент от изпълнението на договора, извлечение по сметка във формат на погасителен план за извършените и предстоящите плащания с посочване на дължимите плащания, сроковете и условията на извършването им“; 3/ Включването в ОУ към договор за потребителски кредит на следните клаузи: „Въз основа на влязъл в сила ДПК и при положение, че са изпълнени условията, определени от ДПК и съгласно вътрешните правила, кредиторът се задължава да предостави на клиента договорените парични средства по сметката, посочена от клиента в договора за кредит. С нарочна молба клиентът може да поиска изплащане на сумата по

кредита да стане по друга сметка, независимо кой е нейния титуляр“; „Кредитополучателят има право, без да дължи обезщетение или неустойка и без да посочва причина, да се откаже от сключения ДПК в срок от 14 календарни дни от датата на сключването му. В случаите, когато клиентът е получил условията на договора и законоустановената допълнителна информация след датата на сключване на договора, срокът аз отказ тече от датата на получаването им. За да упражни правото си на отказ, клиентът е длъжен: да изпрати писмено уведомление до кредитора преди изтичането на срока за отказ; да върне по сметката на кредитора получената сума и да заплати лихвата, начислена за периода от датата на усвояване на средствата по ДПК до датата на връщане на главницата“.

ОСЪЖДА СНЦ“Сдружение за правна помощ на потребителите“, ЕИК 160079277 да заплати на „Профи кредит България“ЕООД, ЕИК 175074752 сумата от общо 2 200 лв. разноси по делото пред въззивната инстанция, от които 40 лв. за пратена държавна такса и 2 160 лв. за платено адвокатско възнаграждение на процесуалния му представител.

Решението в прекратителната му част има характера на определение и подлежи на обжалване с частна жалба в едноседмичен срок от връчването му пред ВКС на РБългария по реда на чл.274, ал.3 ГПК. В останалата му част подлежи на обжалване с касационна жалба в едномесечен срок от връчването му на страните пред ВКС на РБългария, при наличие на предпоставките по чл.280, ал.1 и ал.2 ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____